अह्नोऽदन्तात् । (७/७९१)

अदन्तं यत् पूर्वपदं तत्स्थान्निमित्तादुत्तरस्याह्नो नकारस्य णकार आदेशो भवति । पूर्वाह्णः । अपराह्णः । अदन्तात् इति किम् ? [1]निरह्नः । दुरह्नः । [2]'अह्नोऽह्न एतेभ्यः' (५. ४. ८८/७९०) इत्यह्नादेशः । अह्नः इत्यकारान्तग्रहणाद् दीर्घाह्नी शरद् (म. भा. ३. ४५५) इत्यत्र न भवति ॥

वाहनमाहितात् । (८/१०६२)

आहितवाचि यत् पूर्वपदं तत्स्थान्निमित्तादुत्तरस्य वाहननकारस्य [3]णकार आदेशो भवति । इक्षुवाहणम् । शरवाहणम् (म. भा. ३. ४५५) । दर्भवाहणम् । वाहने यद् आरोपितमुह्यते तद् आहितमुच्यते । आहितात् इति किम् ? दाक्षिवाहनम्[4] । दाक्षिस्वामिकं वाहनम् इत्यर्थः ॥

पानं देशे । (९/१०६३)

पाननकारस्य पूर्वपदस्थान् निमित्तादुत्तरस्य देशाभिधाने णकार आदेशो भवति । पीयते इति पानम् । 'कृत्यल्युटो बहुलम्' (३. ३. ११३/२८४१) इति कर्मणि ल्युट् । क्षीरं पानं येषां ते क्षीरपाणा उशीनराः । मनुष्याभिधानेऽपि[5] देशाभिधानं गम्यते । सुरापाणाः प्राच्याः । सौवीरपाणा बाह्लीकाः । कषायपाणाः गान्धाराः । देशे इति किम् ? दाक्षीणां पानम् दाक्षिपानम् ॥

वा भावकरणयोः । (१०/१०६४)

[6]भावे करणे च यः पानशब्दः तदीयस्य नकारस्य णकार आदेशो भवति वा पूर्वपदस्थान्निमित्तादुत्तरस्य । क्षीरपाणं वर्तते, क्षीरपानम्[7] । [8]कषायपाणम्, कषायपानम् । सुरापाणम्, सुरापानम् । करणे – क्षीरपाणः कंसः, क्षीरपानः[9] ।

[९४९] वाप्रकरणे गिरिनद्यादीनामुपसङ्ख्यानम् । (म. भा. ३. ४५६)

गिरिणदी, गिरिनदी । चक्रणदी, चक्रनदी । चक्रणितम्बा, चक्रनितम्बा ॥

प्रातिपदिकान्तनुम्विभक्तिषु च । (११/१०६५)

[10]वा इति वर्तते । प्रातिपदिकान्ते [11]नुमि विभक्तौ च यो नकारः तस्य पूर्वपदस्थान्निमित्तादुत्तरस्य वा णकार आदेशो भवति । प्रातिपदिकान्ते [12]तावत्–[13]माषवापिणौ, माषवापिनौ । नुमि[14]–माषवापाणि, माषवापानि । व्रीहिवापाणि, व्रीहिवापानि । विभक्तौ – माषवापेण, माषवापेन । व्रीहिवापेण, व्रीहिवापेन । पूर्वपदाधिकारादुत्तरपदस्य [15]प्रातिपदिकस्थो यो[16]ऽन्त्यो नकारः तस्येदं णत्वमिष्यते । इह [17]हि न भवति, गर्गाणां भगिनी गर्गभगिनी[18] ।

1. निरह्नम् दुरह्नम् इ. 2. वाक्यमिदं नास्ति ब. ड. 3. णकारादेश ब. क. 4. प्लाक्षिवाहनम् इत्यधिकम् इ. ह. 5. गम्यमाने इत्यधिकम्, देशाभिधानं नास्ति ब. 6. पानम् इति वर्तते इत्यधिकम् क. इ. 7. वर्तते इत्यधिकम् क. 8. कषायपाणः कषायपानः कंसः ब. क. 9. नीरपाणम् नीरपानम् इत्यधिकम् इ. 10. वाक्यमिदं नास्ति ब. 11. नुम्विभक्तौ क. इ. 12. तावत् नास्ति ब. 13. माषवाहिणौ माषवाहिनौ क. ह. 14. खल्वपि इत्यधिकम् इ. 15. प्रातिपदिकस्य ब. क. ह. 16. अन्तः ह, योऽन्यो क. 17. हि नास्ति ब. 18. इति इत्यधिकम् ब. क. ह.